

УДК 356.35

Сурков О. О.

кандидат військових наук, начальник науково-дослідного відділу центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, полковник

Білик В. І.

здобувач кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Національної академії державного управління при Президентіві України

Рубан Д. В.

магістрант Національної академії державного управління при Президентіві України

Устименко В. В.

магістрант Національної академії державного управління при Президентіві України

**СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ
“СПРОМОЖНОСТІ”, “МОЖЛИВОСТІ” ТА
“ЗДАТНОСТІ” СИЛ ОБОРОНИ**

Визначено сутність поняття “спроможність” сил оборони та його взаємозв'язок з поняттями “можливість” і “здатність”, що дозволяє запропонувати шляхи усунення існуючих розбіжностей у поглядах експертів з військових питань у процесі поступового переходу, з використанням сучасних євроатлантичних підходів, на нові принципи стратегічного й оборонного планування на основі розвитку спроможностей, орієнтованих на загрози.

***Ключові слова:** спроможність, можливість, здатність, сили оборони, стратегічне планування.*

**SYSTEM INTERACTION ANALYSIS OF "DESIRED
CAPABILITY", "ACTUAL CAPABILITY" AND
"EVALUATED CAPABILITY" OF DEFENSE FORCES**

Essence of concept “desired capability” and his intercommunication with a “actual capability” and “evaluated capability” of forces of defensive for the removal of existent

divisions of opinions of soldiery specialists in the process of the gradual passing to new principles and methodology of processes of the strategic and defensive planning on the basis of development of the possibilities oriented to the threats.

The essence of the concept of “desired capability” and its interrelation with the “actual capability” and “evaluated capability” of the defense forces to eliminate existing differences of opinion of military experts in the process of gradual transition to new principles and methodology of strategic and defense planning processes based on the development of opportunities oriented for threats.

Keywords: *desired capability, actual capability, evaluated capability, defense forces, strategic planning.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стратегічний оборонний бюлетень України (далі – СОБ) є документом оборонного планування, який розроблено за результатами оборонного огляду з метою визначення основних напрямів реалізації воєнної політики України та розвитку сил оборони до кінця 2020 року [1]. В СОБ визначено п'ять стратегічних цілей, імплементація яких означатиме реалізацію мети оборонної реформи. Серед зазначених цілей визначено впровадження ефективної політики, системи планування й управління ресурсами в секторі безпеки і оборони з використанням сучасних євроатлантичних підходів, а також досягнення оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей сил оборони, необхідних для гарантованої відсічі збройній агресії, оборони держави, підтримання миру та міжнародної безпеки.

Однак станом на сьогодні виникли невідповідності у теорії та практиці стратегічного планування, існують розбіжності у поглядах фахівців, пов'язані з відсутністю єдиного бачення, понятійного апарату та методології переведення спроможностей у кількісно-якісні показники для переходу Збройних Сил України та інших складових сил оборони до планування на основі спроможностей. Не узгоджені також підходи щодо розроблення науково-методичного апарату оцінювання наявних спроможностей складових сил оборони. Одні з них необхідно підтримувати і нарощувати (модернізувати), інші спроможності – формувати з нуля, зайві (надлишкові) – утилізувати.

Крім того, в нормативно-правових актах України, наукових роботах, підручниках та наукових статтях часто вжито такі терміни, як “спроможність”, “можливість”, “здатність”, що мають багатозначні визначення і, відповідно, потребують однозначності змістовного трактування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, нормативно-правової бази, у тому числі сучасних концептуальних документів України щодо планування, реагування та застосування сил оборони на основі спроможностей [1-11] показує, що дослідники та фахівці мають декілька точок зору щодо сутності поняття “спроможність” та його взаємозв’язку з поняттями “можливість” і “здатність”.

У той же час вживання термінів з їх неоднозначним визначенням для моделювання та опису процесу стратегічного та оборонного планування на основі розвитку спроможностей сил оборони в різних документах, у тому числі нормативно-правових актах, стримує розвиток методологічних основ стратегічного планування в секторі безпеки і оборони України, вивчення цього складного процесу в цілому та вирішення відповідних практичних завдань.

Отже, існуючий стан вказує на необхідність удосконалення механізмів формування, коригування та впровадження понятійно-категорійного апарату в сфері оборони.

Метою статті є визначення понять “спроможність”, “можливість”, “здатність” сил оборони та їх уніфікація для вдосконалення методологічних основ стратегічного планування розвитку спроможностей складових сил оборони.

Виклад основного матеріалу дослідження. За попередніми висновками досліджень із розроблення методологічних основ стратегічного планування в інтересах розвитку спроможностей сил оборони з’ясовано, що стратегічне планування в силах оборони має базуватися на результатах комплексного оборонного огляду і містити основні вихідні дані для розроблення стратегії розвитку сил оборони з урахуванням стратегічних прогнозів соціально-економічного розвитку держави, її оборонних та ресурсних спроможностей.

Згідно з новим СОБ, саме керівники органів управління інших складових сил оборони мають брати участь у плануванні оборони держави та визначенні вимоги до спроможностей сил оборони, погоджувати з ГШ ЗС України програми і плани розвитку відповідних складових сил оборони, їх технічного

оснащення, підготовки, всебічного забезпечення та виконання завдань з оборони держави, а також здійснювати управління застосуванням підпорядкованих сил і засобів. Відповідно до євроатлантичних норм має бути посилено і міжвідомчу координацію та поєднання спроможностей сил оборони для підвищення ефективності їх застосування та заощадження ресурсів [6].

З метою реалізації завдань, визначених у СОБ, та вдосконалення системи оборонного планування у ЗС України 12 червня 2017 року Міністром оборони України затверджені “Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України” (Рекомендації з ОП) [4]. Рекомендації з ОП розроблені з метою формування в МО та у ЗС України спільного розуміння щодо підходів до його впровадження та порядку здійснення. Вони передбачають використання єдиної термінології, принципів та завдань, порядку застосування визначених процедур, моніторингу та розвитку спроможностей у процесі поступового переходу на відповідну методологію оборонного планування на основі спроможностей.

У ході дослідження виникла необхідність уточнення термінів (понять) “спроможність” “можливість”, “здатність” для сил оборони через їх багатозначність, а також визначення їх сутності та взаємозв’язку під час моделювання процесу, розроблення методологічних основ стратегічного планування розвитку спроможностей складових сил оборони та процедур оцінювання.

Так, у Воєнній доктрині України [2] вжито термін “спроможності сил оборони”, який визначено як *здатність досягти необхідного результату* під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів. Разом із цим у тексті є вирази, які містять термін “*можливості*” (розд. II, п. 7, абзаци 3, 7; п. 12, абзац 1) та інші, які акцентують увагу на терміні “здатність”.

У Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України [3] містяться вирази “оперативних спроможностей складових сектору безпеки і оборони” (розд. I), “збереження спроможності до нарощування оперативних можливостей” (розд. III, п. 3.2) та інші.

У Рекомендаціях з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України [4] визначається спроможність (оперативна, бойова, спеціальна) як здатність структурної одиниці (елементу) Збройних Сил (сил оборони) або сукупності сил і засобів виконувати певні завдання (забезпечувати реалізацію визначених військових цілей) за певних умов обстановки, ресурсного забезпечення та відповідно до встановлених стандартів. Зазначається, що *“спроможності військ (сил) визначаються (деталізуються) стандартами, специфічними для структурної одиниці (елементу) кожного виду Збройних Сил (роду військ, сил)”*. Крім того визначається, що *“у ході оборонного планування спроможності класифікуються як необхідні, наявні та критичні”*. Дається визначення термінам *необхідні, наявні та критичні спроможності*.

Необхідні спроможності – ті, що повинні бути в розпорядженні відповідного командира (начальника) у визначений час та місці, для виконання завдань у певних умовах середовища з необхідним результатом (ефектом).

Наявні спроможності – ті, що є у розпорядженні відповідного командира (начальника) для виконання завдань, але можуть бути недостатніми для досягнення необхідного результату (ефекту).

Критичні спроможності – ті, що є абсолютно важливими для досягнення необхідного результату (ефекту) відповідною структурою та потребують створення (розвитку) та утримання у пріоритетному порядку.

У Тимчасовій інструкції [5] термін *“спроможність”* означає *властивість*, що дає змогу виконувати певні дії для досягнення конкретної мети з урахуванням визначених ресурсів. Так, *оперативні (бойові) спроможності* – це сукупність *властивостей*, які визначають *здатність* органу військового управління, військової частини (підрозділу, корабля) *виконати* поставлені завдання відповідно до стандартів.

У додатку 2 до СОБ [1] *“спроможності”* визначено як кількісні та якісні показники, що характеризують *здатність* складових сил оборони *виконувати* покладені на них завдання щодо оборони держави і відбиття збройної агресії проти України з урахуванням *наявних можливостей* держави.

Крім того, у концептуальних та галузевих документах України вжито інші словосполучення, що вказує на багатозначність термінів, а саме:

спроможності сил оборони;

військово-морські *спроможності* України;

спільні *спроможності* сил оборони;

оперативні (бойові, спеціальні) *спроможності* сил оборони;

комунікаційні *спроможності*;

необхідні *спроможності*;

функціональні *спроможності*;

оперативні (бойові) *можливості* (*спроможності*);

можливості вогневого ураження й управління.

У словнику НАТО "*спроможності*" (*capabilities*) визначено як *здатність досягати* потрібного ефекту при заданих стандартах та умовах на основі комбінації засобів і способів, застосовуваних для вирішення набору завдань.

Затвержені Коди спроможностей та Вимоги до спроможностей СК-О та СК-Т від 14.10.2011 широко використовуються в усіх структурах НАТО, забезпечуючи єдиний понятійний апарат для опису *спроможностей*.

Коди спроможностей є унікальним буквено-цифровим ідентифікатором *функціональних спроможностей*, у той час як *характеристики спроможностей* виражають *основні вимоги до спроможностей* військових частин і підрозділів з урахуванням усіх напрямів розвитку (відпрацювання керівних (доктринальних) документів, організаційної структури, підготовки, оснащення і технічного забезпечення, систем управління, комплектування особовим складом, логістичного забезпечення, досягнення взаємосумісності).

Стандартну структуру опису кожного коду спроможності використовують для визначення основних характеристик із зосередженням уваги на *завданні*, яке завдяки їй має бути виконане.

Кожний код спроможності включає:

базову *вимогу* до спроможності – описує основну мету коду спроможності (одну вимогу на код);

основну *вимогу* до спроможності – описує дії, які потрібно виконати, щоб досягти бажаного результату (базові оперативно орієнтовані *спроможності*);

додаткові вимоги до спроможності – описують характеристики, які дають змогу реалізувати основне призначення спроможності [8].

Результати проведеного аналізу існуючих визначень термінів (понять) “спроможність”, “можливість”, “здатність” та їх взаємозв’язку у нормативно-правових актах України вказують на наступні відмінності (Табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна таблиця існуючих визначень термінів у нормативно-правових актах України

Нормативно-правові акти України	Визначення терміна	Взаємозв’язок термінів
Воєнна доктрина України	Спроможності сил оборони – здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів	...здатність досягти необхідного результату...
Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України	Немає	...нарощуванні оперативних спроможностей сил безпеки і оборони та рівня їх готовності...; ...оперативні спроможності складових сектору безпеки і оборони (розд. I), збереження спроможностей; п. 2. Шляхи досягнення необхідних спроможностей; ...посилення спроможностей...;

Нормативно-правові акти України	Визначення терміна	Взаємозв'язок термінів
		...набуття необхідних <i>оперативно-технічних можливостей</i> ...; ... здатних захистити національні інтереси України...;...
Стратегічний оборонний бюлетень України	Спроможності – кількісні та якісні показники, що характеризують здатність складових сил оборони виконувати покладені на них завдання щодо оборони держави і відбиття збройної агресії проти України з урахуванням наявних можливостей держави	... здатність складових сил оборони виконувати покладені на них завдання щодо оборони держави і відбиття збройної агресії проти України з урахуванням наявних можливостей держави; ...ресурсних можливостей держави...; ...військово-морські спроможності України...;...
Наказ МО України від 13.05.2013 № 303	<i>Вимоги до оперативних (бойових) можливостей (спроможностей)</i> – перелік умов (військових, фізичних, технічних тощо), критеріїв та показників виконання завдань, що містяться в ситуаціях за сценаріями	... здатність досягти необхідного результату...; ... <i>вимоги до оперативних (бойових) можливостей (спроможностей)</i> ...; ...
Тимчасова інструкція про порядок організації і проведення перевірок та оцінювання	Спроможність – властивість, що дозволяє здійснювати певні дії для досягнення конкретної мети з урахуванням	Терміна “ можливості ” немає. <i>Оперативні (бойові) спроможності</i> – сукупність властивостей, які визначають

Нормативно-правові акти України	Визначення терміна	Взаємозв'язок термінів
набуття оперативних (бойових) спроможностей у Збройних Силах України	визначених ресурсів	здатність органу військового управління, ...; ...
Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України	Спроможність (оперативна, бойова, спеціальна) – це здатність структурної одиниці (елементу) Збройних Сил (сил оборони) або сукупності сил і засобів виконувати певні завдання (забезпечувати реалізацію визначених військових цілей) за певних умов обстановки, ресурсного забезпечення та відповідно до встановлених стандартів.	... здатність структурної одиниці (елементу) Збройних Сил (сил оборони) або сукупності сил і засобів виконувати певні завдання (забезпечувати реалізацію визначених військових цілей) ...;

Із Табл. 1 видно наявність відмінностей у визначенні поняття “спроможності”. Можна наводити багато інших прикладів, посилань і висловлювань, які описують *спроможності*, *можливості* та *здатність* об’єктів і суб’єктів управління для позначення процесів планування й управління сектором безпеки і оборони України.

Отже, підсумуємо викладене для застосування єдиного підходу у визначенні сутності понять.

1. Терміни “спроможність”, “можливість”, “здатність” є досить загальними, трактуються та вживаються по-різному.

2. У них зведені воедино різні принципи, ролі, види діяльності, функції та галузі.

3. Найчастіше на сьогодні використовується термін “спроможності” у двох значеннях:

функціональне поняття, що охоплює будь-які процеси, процедури та функції, які характеризують стандарти або вимоги/властивості (характеристики);

організаційне поняття, що характеризує об’єкти за напрямками та піднапрямами (організаційні структури, сили та засоби) і суб’єкти, які приймають рішення, їх роль (група управління перевезеннями, прийом поповнення, перегрупування, рух на напрямку фронту штабів батальйону).

4. Обрані терміни є міжгалузевими та досить часто використовуються в теорії та практиці як синоніми.

5. Термін “можливості” характеризує досягнення бажаного ефекту в певному середовищі протягом конкретного періоду часу і підтримання цього ефекту протягом встановленого періоду часу (фактичне/наявне від потреби/вимоги).

6. Термін “здатність” характеризує кінцевий результат етапу набуття визначених *спроможностей* суб’єктом (відповідає або не відповідає вимогам).

7. У Сучасному тлумачному словнику [12, с. 279] наведено визначення термінів: “здатний” ... до чого ...– який може, *спроможний*, уміє що-небудь здійснювати, робити; “спроможність” – *здатність* до здійснення чогось; *можливість*.

8. Поняття “спроможність”, “можливість”, “здатність” не можна назвати у наведеному вище розумінні ідентичними за суттю та об’єднати за визначенням у єдиний термін “спроможність”.

9. Термін “спроможність” характеризує процеси, можливі дії та стан об’єктів і суб’єктів управління за часом, умовами, вимогами, ситуаціями, завданнями, наявними та необхідними властивостями, показниками, а також кінцевий результат, оцінку тощо.

10. Поняття “спроможність”, “можливість”, “здатність” пропонується розмежувати і звести у своєрідний ланцюг для усунення розбіжностей у поглядах, визначеннях термінів (рис. 1).

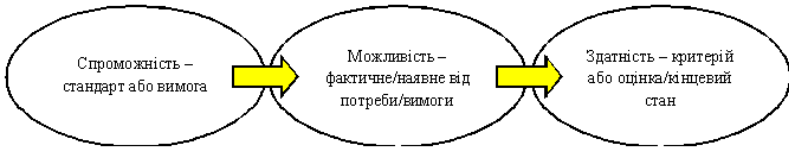

Рис. 1. Взаємозв'язок між поняттями (термінами)

11. Ідея зведення у своєрідний ланцюг усіх наведених понять (термінів) має за мету уніфікувати та розмежувати ці поняття (терміни) за кількісними та якісними ознаками для відбору показників, розроблення науково-методичного апарату оцінювання спроможностей Збройних Сил України та інших складових сил оборони, оцінювання й використання у практиці стратегічного планування розвитку спроможностей сил оборони.

Отже, пропонуємо дати цим поняттям такі ключові значення:

спроможність – стандарт або вимога досягнення необхідного результату, ... (головні, основні, додаткові визначення вимоги/властивості);

можливість – фактичне/наявне від потреби/вимоги досягнення необхідного результату, ... (відповідність головному, основним, додатковим визначенням спроможності);

здатність – критерій або оцінка/кінцевий стан досягнення необхідного результату, ... (рівень досягнення головному, основних, додаткових вимог/властивості спроможності для визначення необхідних заходів).

Наведемо приклад у наведеному вище розумінні:

1. Основна вимога до **спроможності батальйону тилового та технічного забезпечення (Важка та середня бригада)** – спроможність транспортувати близько 125 тон вантажу, 110 м³ паливо-мастильних матеріалів (ПММ) та 400 м³ води щоденно на відстань до 90 км.

2. **Можливість батальйону тилового та технічного забезпечення** – можливість транспортувати близько 125 тон вантажу, 80 м³ ПММ щоденно на відстань до 90 км.

3. **Здатність батальйону тилового та технічного забезпечення** – обмежена здатність транспортувати близько 125 тон вантажу, 110 м³ ПММ та 400 м³ води щоденно на

відстань до 90 км. Необхідно **розвинути** спроможність батальйону тилового та технічного забезпечення за обраними показниками.

Результатом порівняння *спроможності* і *можливості* батальйону тилового та технічного забезпечення (відповідно до прикладу) є *обмежена здатність* зазначеного батальйону до виконання визначених бойових завдань.

Саме такий підхід дає змогу відрізнити ці терміни (поняття), їх характеристики, вимоги та сутність.

Крім того, окремого обговорення потребують існуючі розбіжності в поглядах фахівців щодо визначення сутності понять “*основне призначення*”, “*місія*”, “*функція*”, “*мета*”, “*цілі*”, “*завдання*” для їх застосування в теорії та практиці військового управління.

Висновки. За результатами визначення сутності понять “*спроможність*”, “*можливість*” та “*здатність*” запропоновано звести їх у своєрідний ланцюг, провести усунення розбіжностей у поглядах, визначеннях термінів у словниках, що сприятиме уточненню загально-понятійного апарату в теорії та практиці оборонного планування, полегшить перехід на нові принципи та методологію процесу оборонного планування на основі спроможностей, орієнтованих на загрози.

Перспективою подальшого дослідження з урахуванням отриманих результатів є класифікація спроможностей складових сил оборони (в галузях, силах, засобах, операціях тощо) та розроблення основ формування спроможностей до типових організаційних структур сил оборони для моделювання процесу стратегічного планування в секторі безпеки і оборони України з використанням сучасних євроатлантичних підходів.

Список використаної літератури

1. Стратегічний оборонний бюлетень України: Указ Президента України від 06.06.2016 № 240 Про рішення РНБО України від 20 травня 2016 року “Про Стратегічний оборонний бюлетень України” // Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (дата звернення 20.10.2017).

2. Воєнна доктрина України: Указ Президента України від 24.09.2015 № 555 “Про рішення Ради національної безпеки

і оборони України від 2 вересня 2015 року Про нову редакцію Военної доктрини України” // Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443> (дата звернення 20.10.2017).

3. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14 березня 2016 року № 92 “Про рішення РНБО України від 4 березня 2016 року” URL: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832> (дата звернення 20.10.2017).

4. “Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України” затверджені Міністром оборони України 12 червня 2017 року // Сайт Міністерства оборони України. URL: http://www.mil.gov.ua/content/other/Recommendationson_CBP_120617.pdf (дата звернення 25.10.2017).

5. “Тимчасова інструкція про порядок організації і проведення перевірок та оцінювання набуття оперативних (бойових) спроможностей у Збройних Силах України” затверджена Наказом Міністра оборони України № 352 від 29 травня 2013 року // Сайт Міністерства оборони України. URL: http://www.mil.gov.ua/content/other/MOU352_2013.pdf

6. Ворович Б.О. Планування на основі спроможностей / Б.О.Ворович, А.Д.Наливайко, А.І.Поляєв // Оборонний вісник - 2017. - № 9. - С. 4–9.

7. Горбулін В.П. Стратегічне планування вирішення проблем національної безпеки: монографія / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський.- Київ: НІСД, 2010. - 288 с.

8. Сурков О.О. Підхід до визначення сутності понять “спроможність”, “можливість”, “здатність” сил оборони для вдосконалення основ стратегічного планування / О.О.Сурков // 36. наук. праць ЦВСД НУОУ. - 2017. - № 1 (59). - С. 35–40.

9. Саганюк Ф.В. Сектор безпеки і оборони України : 36. наук. матеріалів / Ф.В.Саганюк, М.М.Лобко, О.В.Устименко, А.К.Павліковський . – Київ: Майстер книг, 2015. – 174 с.

10.Саганюк Ф.В. Сектор безпеки і оборони України: стратегічне планування / Ф.В.Саганюк, М.М.Лобко, О.В.Устименко, А.К.Павліковський – Київ: Майстер книг, 2016. - 248 с.

11. Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика: монографія/ Саганюк Ф.В., Фролов В.С.,

Устименко О.В., Лобко М.М. та ін. - Київ: Академпрес, 2017. - 180 с.

12. Сучасний глумачний словник української мови: 50 000 слів/ За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Харків: ВД “ШКОЛА”, 2006. – 832 с.

References

1. President of Ukraine (2016), Decree “On the decision of the Council of National Security and Defense of Ukraine dated May 20, 2016 “Strategic Defense Bulletin of Ukraine”, available at: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> (Accessed 06 June 2016).

2. President of Ukraine (2015), Decree “On the decision of the Council of National Security and Defense of Ukraine dated September 2, 2015 “About the new edition of the Military Doctrine of Ukraine”, available at: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443> (Accessed 24 September 2015).

3. President of Ukraine (2016), Decree "On the Concept of Development of the Security and Defense Sector of Ukraine" dated March 4, 2016 № 92 About the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine, available at: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>

4. The site of the Ministry of Defense of Ukraine (2017) “Rekomendatsiyi z oboronnoho planuvannya na osnovi spromozhnostey v Ministerstvi oborony Ukrayiny ta Zbroynykh Sylakh Ukrayiny” - "Guidelines for Defense Planning on the basis of Capacity in the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine", available at: http://www.mil.gov.ua/content/other/Recommendationson_CBP_120617.pdf (application date 25.10.2017).

5. The site of the Ministry of Defense of Ukraine (2013), “Tymchasova instruktsiya pro porядok orhanizatsiyi i provedennya perevirok ta otsinyuvannya nabuttya operatyvnykh (boyovykh) spromozhnostey u Zbroynykh Sylakh Ukrayiny” - "Temporary instruction on the procedure for organizing and conducting inspections and assessing the acquisition of operational (combat) capabilities in the Armed Forces of Ukraine", available at: http://www.mil.gov.ua/content/other/MOU352_2013.pdf

6. Vorovych, B.O., Nalyvayko, A. D. and Polyayev, A. I. (2017), "Planning on the basis of capabilities", *Oboronnyy visnyk*, vol. 9, pp. 4-9.

7. Horbulin, V.P. and Kachyns'kyy, A.B. (2010), *Stratehichne planuvannya vyrishennya problem natsional'noyi bezpeky* [Strategic planning for solving national security problems], NISD, Kyiv, Ukraine.

8. Surkov, O.O. (2017), "Approach to the definition of the essence of the concepts of "ability", "possibility", "sufficiency" of the defense forces to improve the basics of strategic planning", *Zb. nauk. prats' NUOU*, vol. 1(59), pp. 35-40.

9. Sahanyuk, F.V., Lobko, M.M., Ustymenko, O.V. and Pen'kovs'kyy, V.I. (2015), *Sektor bezpeky i oborony Ukrayiny: Zb. nauk. Materialiv* [Security and Defense Sector of Ukraine: Coll. sciences Materials], Mayster knyh, Kyiv, Ukraine.

10. Sahanyuk, F.V., Lobko, M.M., Ustymenko, O.V. and Pen'kovs'kyy V.I. (2016), *Sektor bezpeky i oborony Ukrayiny: stratehichne planuvannya* [The Ukrainian Security and Defense Sector: Strategic Planning], Mayster knyh, Kyiv, Ukraine.

11. Sahanyuk F.V., Frolov V.S., Ustymenko O.V., Lobko M.M. and others (2017), *Sektor bezpeky i oborony Ukrayiny: teoriya, stratehiya, praktyka* [The Security and Defense Sector of Ukraine: Theory, Strategy, Practice], Akadempres, Kyiv, Ukraine.

12. Dubichyns'kuj V.V. (2006), *Suchasnyy tлумachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: 50 000 sliv* [Modern Dictionary of the Ukrainian Language: 50,000 words], VD "Shkola", Kharkiv, Ukraine.

